

Nije pitanje žele li strani investitori ulagati u Hrvatsku, već želi li Hrvatska strane investitore

Ana Blašković/PD
ZAGREB

Možete ići na Olimpijske igre i rušiti osobni rekord u trčanju, ali ako ste sporiji od ostalih, opet ćete biti zadnji, slikovito sumira probleme investicijske klime predsjednik Udruge stranih ulagača u Hrvatskoj Mladen Fogec. Nakon uspješne karijere u biznisu Fogec će reći da je najveći problem domaći mentalitet, odnosno sklonost k žalopojkama i nevoljkost za promjene. O problemima s kojim se susreću ulagači, kako to da i danas mnogima ne "sjeda" dobro da ostvaruju profit te zašto je Uljanik notorni primjer neprihvatanja tržišne ekonomije govori za Večernji list uoči konferencije o ulaganjima InvestCro koja će se 18. ožujka održati u Zagrebu.

Godinama radite Bijelu knjigu preporuka za poslovnu klimu, no nedavno ste najavili da ćete sada samo 2017. "prelijepiti" s brojkom 2018?

Bila je to izjava kojom se htio pojačati dojam, no ne mijenja na činjenici da u poslovnom okruženju nije bilo nikakvih promjena dovoljno značajnih da se napravi nova knjiga. Onome kome treba, može dobiti izdanje za 2017., a na nju ćemo staviti najljepšu 2018.

Dok se o problemima ulagača kontinuirano govori, premijer i Vlada hvale se poreznim rasterećenjima, smanjenjem barijera i ubrzavanjem procedura. Vidite li vi to na terenu?

Mi ih vidimo, ali sve je to nedovoljno brzo i premalog opsega. Ako Hrvatsku gledamo izolirano, to jesu pomaci. Međutim, možete ići na Olimpijske igre ili na Svjetsko prvenstvo na kojem trčite brže nego ste prije, ali ako konkurencija napreduje brže od vas, nebitno je što ste srušili svoj osobni rekord - opet ste među zadnjima. Nije pitanje rade li se reforme, nego jesu li efikasne. Morate gledati drugu stranu medalje, kako situaciju vide poduzetnici. Nas bi se više trebalo

pitati i uzeti u obzir kad se rade promjene. Smatram da je u životu i u politici bitan kompromis u kojem će se strane približiti jer u suprotnom neće biti napretka. No, čini mi se da se u medijskom prostoru previše prostora daje raznim nevladnim udrugama koje često predstavljaju manjku pa se bez struke poneko stvari blokira. Da ne nabijam: od golfa na Srdu, HE Ombla, Peruće, itd. Sjećate se Rockwoola u Istri? Na kraju je ispalo da zbog ugrađene tehnologije uopće ne dolazi do onečišćenja zraka, a sami znate koliko je dugo opstruiran rad tvornice.

Nedavno ste rekli da je jedan od problema ulagača i naš mentalitet. U kojem smislu? Jako Andabak, recimo, veli da nije neobično da u Dalmaciji ima problema s dozvolama za hotel jer se neki lokalac zadužen za dozvole boji da mu se osobno ne ugrozi privatni posao s apartmanima...

Slično sam rekao prije godinu dana u jednoj radio emisiji što nije baš bilo dočekano sa simpatijama. Drago mi je da je to ponovio Andabak jer je on Dalmatinac i tamo posluje. Gledajući unatrag mojih 30-ak godina karijere, mislim da je generalno problem u stanju svijesti ljudi u Hrvatskoj. Dosta smo opterećeni s bivšim sistemom odnosno socijalizmom. Teško nam je prihvatiti tržišnu ekonomiju, ona nosi dosta dobrih, ali i neke loše stvari. Mi bismo najradije uzeli sve što je dobro iz tržišne ekonomije i istovremeno zadržali ono što je dobro iz socijalizma. Nažalost, takva utopija ne postoji. Naslijede starog sistema još je vrlo veliko, posebno je to primjetno u dijelu gospodarstva koji je u državnom vlasništvu, a on nije mali. Dobar primjer je Uljanik koji je u velikom dijelu u vlasništvu radnika. Oni štrajkaju sami protiv sebe, de facto. U svim zemljama svijeta postoje subvencije, ali ako uz-

Mijenjati mentalitet Mi bismo najradije uzeli sve što je dobro iz tržišne ekonomije i istovremeno zadržali ono što je dobro iz socijalizma. Nažalost, takva utopija ne postoji

mete da je dosad u brodogradnju uliveno 30 milijardi kuna, da je svaki zaposleni građanin dao 23.000 kuna iz svog džepa, pitanje je treba li nastaviti subvencionirati nešto što godinama stvara gubitke? Trebalo bi se više pozabaviti gospodarstvom, ali njegovom budućnošću, nego temama koje se nisu uspjele riješiti u prošlih 20 godina. Mislim da bi novac trebalo ulagati u moderne

vrijedi i za druge, ali u razvijenim zemljama se cijelo društvo bori da to ne bude pravilo nego iznimka. Najlakše je biti glasan u kritici, trebamo se okrenuti optimizmu da bi ga potom i strani ulagači vidjeli.

- Primjećujete promjenu stava prema ulagačima? Da su strani ulaganja nešto pozitivno?

Nažalost, moram reći ne.

ISPADA DA NAŠI LJUDI KOJI RADE U INOZEMSTVU VIŠE ULAŽU U HRVATSKU NEGO STRANI ULAGAČI, NA TOME BISMO SE TREBALI ZAMISLITI

tehnologije i industrije vezane za digitalizaciju i informatizaciju, a ne brodogradnju s vrlo niskim stupnjem dodane vrijednosti.

Što bi po vama potaknulo val investicija?

Mislim da mi nam najviše pomoglo da se počnemo mijenjati, posebno naš mentalitet. Hrvati se vole jako puno žaliti, iznositi probleme što dobrim dijelom potenciraju i mediji. Dobra vijest je samo loša vijest, nema optimizma. Jedan strani veleposlanik koji je nedavno došao u Hrvatsku u razgovoru mi je rekao da mu ljudi dolaze s problemima i samo se žale, žale, žale. Nemoguće da je u Hrvatskoj sve toliko loše. Ankete iz kojih se rade ljestvice poput Doing businessa ili izvješća rejting agencija temelje se dobrim dijelom na percepciji, a slično je i s indeksom korumpiranosti. Isto

Analiza Velimira Šonje o investicijama pokazala je da je 4/5 ulaganja financirano privatnim sredstvima, a tek 1/5 čine proračun i EU fondovi. Je li džoker politike (EU fondovi) prenačak?

KAD BISMO IMALI ŠANSU DA NAM DOĐE, RECIMO, AUTO-INDUSTRIJA S VELIKOM TVORNICOM NISAM SIGURAN DA BI IMALI 5000 KVALIFICIRANIH RADNIKA

EU fondovi bi se trebali gledati kao dodatan izvor financijskih sredstava da se Hrvatska u infrastrukturi i reformi javne uprave približi standardu Unije. Mene je više začudio podatak da je visina doznaka koji se šalju godišnje iz dijaspore viša od iznosa stranih ulaganja. FDI dosežu 1,7 milijardi eura, a doznake oko dvije milijarde eura. Ispada da naši ljudi koji rade u inozemstvu više ulazu u Hrvatsku nego strani ulagači, na tome bismo se trebali zamisliti.

Slažete li se s ocjenom da bi se političari trebali koncentrirati na rasterećenje tvrtki nego na EU fondove?

To je srž problema: otderetiti poduzetnike od svih skrivenih, parafiskalnih nameta. Njihov broj je u zadnjih 10 godina smanjen, ali su koncentrirani pa umjesto četiri sad imate jedan, ali je opterećenje ostalo skoro isto. To bi značajno pomoglo rasterećenju gospodarstva. Kad se krene u tom smjeru netko uvijek kaže da se pogoduše, sagraditi proizvodni pogon i zaposliti radnu snagu jer nemismo dolazimo do one "on će tu ostvarivati profit i zaradivati na nama". Nije nam "sjelo" da je normalno i očekivano da netko tko ulaže ostvaruje profit, naravno na transparentan način i u skladu sa zakonima.

Isto je bilo kod promjena poreza na dohodak kada se kritiziralo da se ide na ruku onima s višim plaćama, a ne onima koji imaju niske plaće. To je okretanje teza. Oni s niskim plaćama ni dosad nisu bili obuhvaćeni plaćanjem poreza na dohodak, a neće ni ubuduće. Oni koji su imali viša primanja i plaćaju relativno više poreza sada će plaćati manje, no njima se ništa ne daje već će oni manje davati. Tu se vraćamo na početak priče o tragovima socijalizma jer se plaća mora gledati kao bruto, a porez je individualna kategorija.

Pod visokim pokroviteljstvom:
PREDsjednica REPUBLIKE HRVATSKE
Kolinda Grabar-Kitarović

Projekt podržavaju:
HRVATSKA UDRUGA BANAKA
CROATIAN BANKING ASSOCIATION

UDRUŽENJE
STRANIH ULAGAČA
U HRVATSKOJ

Problem prihvaćanja stranaca Još uvijek nam nije "sjelo" da je normalno i očekivano da netko tko ulaže ostvaruje profit, naravno na transparentan način i u skladu sa zakonima, kaže Fogec

Što kažete na plan ministra Darka Horvata će sastaviti popis najpoželjnijih investitora koje će ljudi iz administracije kontaktirati i posjetiti kako bi im predstavili prednosti ulaganja u Hrvatsku?

Potencijalnih investitora postoji nebrojeno, no mislim da

je to jako dobar potez iz razloga jer je proaktivan. Vlada ne treba čekati da netko zakuca na vrata nego treba otići investorima i reći nudimo vam to, to i to, dodate u Hrvatsku. Mislim da je to dobra ideja.

Zašto Hrvatska toliko zaosta-

Partneri projekta:

imali razgovore s tvrtkama koje su apostrofirale (posebice oni koji imaju proizvodnju u Hrvatskoj) da nemaju dovoljno kvalitetne kvalificirane radne snage već im je potrebno i više od godine dana da učenike koji su završili srednju strukovnu školu nauče raditi. Vraćamo se na početak, na obrazovanje i nedostatak dualnog sustava obrazovanja. Ti bi učenici bar polovicu svoje edukacije trebali provesti u praksi da kad dođu u realni sek-

TREBA ULAGATI U TEHNOLOGIJE I INDUSTRIJE VEZANE ZA DIGITALIZACIJU I INFORMATIZACIJU, A NE U BRODOGRADNJU

tor odmah mogu početi raditi.

Još uvijek imamo problem da se u našem kurikulumu ništa bitno ne mijenja. Sad pričamo o povijesti umjesto da se okrenemo STEM područjima, informatički i digitalizaciji, onome što društvo vuče prema naprijed. Kad bismo imali šansu da nam dode, recimo, auto-industrija s velikom tvornicom nisam siguran da bi imali 5000 kvalificiranih radnika. Moramo se početi mijenjati u svim segmentima od školstva nadalje što opet povlači za sobom puno veća ulaganja i u istraživanje i razvoj.

U Svjetskoj banci izračunali su da ćemo sa stopama rasta od 3% današnji nivo Austrije dosegnuti za 26 godina, a bez reformi pali bi na potencijalnu stopu uz koju bi nam za to trebalo 58 godina. Gdje vidite Hrvatsku za 5 ili 10 godina?

Povijesno gledano Hrvati su vrlo izdržljiv narod. Mene ne brine toliko činjenica da ćemo Austriju dosegnuti za taj broj godina već to što zemljama koje su nama gledale u leđa prije pet ili 10 godina, sad mi gledamo u leđa. Česi na stranu, ali ranije nismo razgovarali o Bugarima ili Rumunjima, Poljake da ni ne spominjem. Ponavljam, što se prije počnemo mijenjati prije će nam se vratiti osmjech na lice, za to nam treba kompletna društvena sinergija. Ljudi se motiviraju kad znaju cilj, nužno je na političkoj razini postići konsenzus o nekoliko strateških tema o kojima neće biti prijedora, a koje su bitne za opstanak i napredak Hrvatske.

INVESTCRO – kako do ulagača

1

JEDAN STRANI VELEPOSLANIK MI JE REKAO DA MU LJUDI DOLAZE S PROBLEMIMA I SAMO SE ŽALE. NEMOGUĆE DA JE SVE TOLIKO LOŠE

2

NAJLAKŠE JE BITI GLASAN U KRITICI, TREBAMO SE OKRENUTI OPTIMIZMU DA BI GA POTOM I STRANI ULAGAČI VIDJELI